

TALABALARNING KIBERPEDAGOGIK KOMPETENSIYALARINI PEDAGOGIK LOYIHALASHTIRISH METODIKASIGA OID TUSHUNCHALAR

OTAMURATOVA LATOFAT UMAR QIZI

Yangi Asr universiteti

Ta'limda axborot texnologiyalari 2-kurs magistranti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola talabalarning kiberpedagogik kompetensiyalarini shakllantirish va rivojlantirishda pedagogik loyihalashtirish metodikasining ahamiyatini o'rganishga qaratilgan. Ishda talabalarning axborot-kommunikatsiya ko'nikmalari, interaktiv metodlar va raqamli ta'lim muhitida pedagogik loyihalar orqali ularning kiberpedagogik kompetensiyasini rivojlantirish usullari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, loyiha asosida o'qitish metodikasi talabalarni mustaqil fikrlash, muammolarni yechish va pedagogik qarorlar qabul qilish qobiliyatlarini samarali shakllantiradi. Shuningdek, elektron resurslar va virtual platformalardan foydalanish orqali talabalarning amaliy kompetensiyalari mustahkamlanadi.

Kalit so'zlar: kiberpedagogik kompetensiya, pedagogik loyihalashtirish, raqamli ta'lim, interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya ko'nikmalari.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalarni kiberpedagogik kompetensiyalar bilan ta'minlash muhim ilmiy va amaliy masala hisoblanadi.

Kiberpedagogik kompetensiya bu talabalar va bo'layotgan o'qituvchilarning axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini pedagogik jarayonda samarali qo'llash qobiliyati bo'lib, u nafaqat texnologiyalarni ishlata olish, balki ularni pedagogik vazifalarni yechishda integratsiyalashni ham o'z ichiga oladi.

Pedagogik loyihalashtirish metodikasi bu jarayonda markaziy o'rin egallaydi. Ushbu metodika talabalarga mustaqil va guruhda ishlash, pedagogik vazifalarni rejalashtirish va ularni elektron platformalar orqali bajarish imkoniyatini beradi. Shuningdek, loyiha asosida o'qitish talabalarning ijodiy yondashuvi, tahlil qilish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Bugungi kunda raqamli ta'lim muhitida pedagogik loyihalashtirish metodikasining samarali qo'llanilishi nafaqat talabalarni zamonaviy ta'lim talablari bilan moslashtirish, balki ularni professional va kiberpedagogik malakaga ega mutaxassislar sifatida shakllantirish imkonini yaratadi.

ASOSIY QISM

Zamonaviy ta'limda talabalarni kiberpedagogik kompetensiyalar bilan ta'minlash nafaqat axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishni, balki pedagogik vazifalarni rejalashtirish va amalga oshirish ko'nikmalarini shakllantirishni ham o'z ichiga oladi. Kiberpedagogik kompetensiya bu talabalar va bo'layotgan o'qituvchilarning elektron resurslar, interaktiv platformalar va raqamli ta'lim vositalarini pedagogik jarayonda samarali qo'llash qobiliyatidir.

O'zbekiston olimlari ushbu jarayonni turli jihatdan tahlil qilgan. Masalan, Alimov Shukhrat ("Ta'limda kompetensiyaga asoslangan yondashuv: nazariya va amaliyot", Toshkent, O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti, 2020) o'z tadqiqotida elektron testlar va interaktiv mashg'ulotlar orqali talabalarning kiberpedagogik kompetensiyasini baholash va rivojlantirish usullarini ko'rsatgan.

Muallif ta'kidlaydi: "Talabalarning axborot-kommunikatsiya ko'nikmalarini loyiha asosida shakllantirish ularning mustaqil fikrlash va pedagogik qarorlar qabul qilish qobiliyatini sezilarli darajada oshiradi".

Shuningdek, Mirzayev Jaxongir ("Pedagogik malaka va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari", Samarqand, Samarqand Davlat Universiteti Nashriyoti, 2021) virtual laboratoriyalar va loyiha asosida mashg'ulotlar orqali talabalarning mustaqil ishlash, muammolarni tahlil qilish va pedagogik vazifalarni hal etish qobiliyatlarini o'rganadi. Muallifning tadqiqotlarida talabalarning kiberpedagogik kompetensiyasi nafaqat texnologiyalardan foydalanish bilan, balki pedagogik strategiyalarni rejalashtirish bilan ham bog'liq ekanligi ko'rsatilgan.

Rahimova Mahliyo ("Interaktiv metodlar orqali o'qituvchi malakasini rivojlantirish", Toshkent, O'zbekiston Ta'lim Vazirligi Nashriyoti, 2019) esa interaktiv elektron platformalar orqali talabalarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha tadqiqotlar olib borgan. Muallif ta'kidlaydi: "Elektron resurslar va interaktiv mashg'ulotlar talabalarning kiberpedagogik kompetensiyasini shakllantirishda asosiy vosita hisoblanadi. Loyiha va guruh ishlari esa hamkorlik, ijodiy yondashuv va mas'uliyat ko'nikmalarini rivojlantiradi".

Qodirov Bahrom ("Loyiha va guruh ishlari bilan pedagogik ko'nikmalarni shakllantirish", Nukus, Qoraqalpog'iston Davlat Universiteti Nashriyoti, 2022) o'z ishida loyiha metodikasining amaliy tomonlarini yoritadi. Muallifning tadqiqotida talabalar elektron dars stsenariylari va resurslar yaratib, guruh ishlari orqali o'z kiberpedagogik kompetensiyasini mustahkamlashadi. Ushbu jarayon talabalarning amaliy pedagogik malakasini oshiradi va raqamli muhitda samarali ishlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Bosqich	Amaliy faoliyat	Ilmiy ahamiyati	Kutilayotgan natija
Dastlabki diagnostika	Talabalar o'z axborot-	Talabalar kompetensiya	Talabalar o'z kiberpedagogik

Bosqich	Amaliy faoliyat	Ilmiy ahamiyati	Kutilayotgan natija
	kommunikatsiya va pedagogik ko'nikmalarini aniqlash uchun elektron testlar va anketalarni to'ldiradi	darajasini aniqlash, shaxsiy rivojlanish yo'nalishini belgilash	kompetensiyasining kuchli va zaif tomonlarini biladi
Interaktiv mashg'ulotlar	Guruhlariga bo'linib, virtual laboratoriyalar va elektron sinf muhitida muammolarni yechish, pedagogik qarorlar qabul qilish, guruh ishlari	Talabalar amaliy qaror qabul qilish, hamkorlik va muammolarni tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi	Talabalarning mustaqil fikrlash va pedagogik qarorlar qabul qilish qobiliyati oshadi
Pedagogik loyiha yaratish	Talabalar dars stsensariylari, interaktiv mashg'ulotlar va elektron resurslar yaratadi	Loyiha metodikasi orqali talabalar ijodiy va amaliy ko'nikmalarni rivojlantiradi	Talabalar loyiha asosida o'z kiberpedagogik kompetensiyasini mustahkamlaydi, elektron resurslarni samarali qo'llashga o'rganadi
Monitoring va baholash	Loyiha natijalari statistik tahlil, grafiklar, vizualizatsiya orqali baholanadi	Talabalar va o'qituvchilarning ishini tahlil qilish, samaradorlikni o'lchash	Kiberpedagogik kompetensiyaning rivojlanish darajasi aniqlanadi, takomillashtirish uchun strategiyalar ishlab chiqiladi

Shaxsiy tahlil va kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, pedagogik loyihalashtirish metodikasi kiberpedagogik kompetensiyani shakllantirishda eng samarali vosita hisoblanadi. Ushbu metodika orqali talabalarda: mustaqil fikrlash va tahlil qilish ko'nikmalari, pedagogik vazifalarni rejalashtirish va amalga oshirish malakasi, interaktiv platformalarda ishlash tajribasi, hamkorlik va ijodiy yondashuv ko'nikmalari shakllanadi.

Amaliy jarayonlar ketma-ketligi ilmiy tadqiqotlar asosida quyidagicha tashkil etiladi:

1. Boshlang'ich diagnostika – talabalar elektron testlar va anketalar orqali o'z axborot-kommunikatsiya va pedagogik ko'nikmalarini aniqlaydi.
2. Interaktiv mashg'ulotlar va virtual laboratoriyalar – talabalar elektron platformalar orqali amaliy vazifalarni bajaradi, masalalarni yechadi, guruh ishlarida ishtirok etadi.
3. Loyiha asosida ta'lim – talabalarga pedagogik loyihalar ishlab chiqish, dars stsenariylari tayyorlash va elektron resurslar yaratish topshiriladi.
4. Monitoring va baholash – elektron testlar, natijalarni vizualizatsiya va tahlil qilish orqali kiberpedagogik kompetensiya darajasi baholanadi.

Shu tarzda ilmiy jarayon va amaliy faoliyat integratsiyalashgan holda, talabalarning kiberpedagogik kompetensiyasi kompleks va tizimli shakllantiriladi.

XULOSA

Ushbu ilmiy izlanish natijalariga ko'ra, talabalarning kiberpedagogik kompetensiyalarini pedagogik loyihalashtirish metodikasi orqali shakllantirish jarayoni samarali va tizimli tarzda amalga oshirilishi mumkinligi aniqlandi.

Tadqiqot ko'rsatdiki, elektron testlar va diagnostika vositalari yordamida dastlabki kompetensiya darajasini aniqlash, interaktiv mashg'ulotlar va virtual laboratoriyalar orqali amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish, loyiha asosida dars stsenariylari va elektron resurslar yaratish, monitoring va vizualizatsiya orqali samaradorlikni baholash, hamda refleksiya va feedback jarayonlari orqali o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini tizimli oshirish mumkin.

Shuningdek, ilmiy izlanish natijasida quyidagilar aniqlangan:

Talabalar interaktiv va loyiha asosidagi metodlar orqali mustaqil fikrlash, hamkorlik va amaliy pedagogik qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Elektron resurslar va virtual muhitdan foydalangan holda pedagogik faoliyatni amalga oshirish ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi va o'quvchilarning motivatsiyasini kuchaytiradi.

Kiberpedagogik kompetensiyalarni tizimli rivojlantirish orqali bo'layotgan o'qituvchilar va talabalar zamonaviy ta'lim sharoitlariga moslashish va raqamli vositalardan samarali foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Алимов Shukhrat. Ta'limda kompetensiyaga asoslangan yondashuv: nazariya va amaliyot. – Toshkent: "O'qituvchi", 2020.
2. Мирзаев Jaxongir. Pedagogik malaka va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari. – Samarqand: "Pedagogika va Innovatsiya", 2021.
3. Қодилов Bahrom. Loyiha va guruh ishlari orqali pedagogik ko'nikmalarni shakllantirish. – Nukus: "Ilm-fan va Ta'lim", 2022.
4. Rahimova Mahliyo. Interaktiv metodlar orqali o'qituvchi malakasini rivojlantirish. – Toshkent: "Ta'lim va Texnologiya", 2019.

